

Департамент культури і туризму Полтавської
обласної державної адміністрації

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва
ім. Олеся Гончара

**Огляд діяльності
публічних бібліотек області з
бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва
в 2017 році**

УДК 021
037

Автор-укладач: *Варвара Василівна Потуремець*

Огляд діяльності публічних бібліотек області з бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва в 2017 році / Обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара; авт.-укладач В. В. Потуремець. – Полтава, 2018. – 20 с.

У виданні дається аналіз роботи бібліотек області, в тому числі бібліотек ОТГ по бібліотечно-бібліографічному обслуговуванню юнацтва та молоді в 2017 році.

Адресується бібліотечним фахівцям області.

В роботі бібліотек області з юнацтвом та молоддю в 2017р. визначились позитивні тенденції впровадження інноваційних технологій. Найцікавіша, найзмістовніша робота в бібліотеках проводилась саме з підлітками та молоддю. Обслуговування користувачів юнацького віку в області здійснювали (крім обласної бібліотеки для юнацтва ім. О. Гончара): 1 юнацький відділ (Кременчуцька ЦМБ для дорослих), абонементи Зіньківської, Карлівської, Миргородської, Хорольської ЦРБ, Горішньоплавнівської ЦМБ та бібліотек-філій Кременчуцької ЦМБ для дорослих (загальна кількість - 9), 15 кафедр при ЦМБ та ЦРБ, 695 юнацьких груп при селищних, сільських, міських та бібліотеках об'єднаних територіальних громад області. У зв'язку з проведенням адміністративно-територіальної реформи станом на 1.01.2018 р. створено 39 ОТГ, звіт про роботу подали лише бібліотеки 10 ОТГ, що працювали в нових умовах увесь 2017 рік (наведено у таблицях 1,2).

Зміни, що відбуваються в країні (соціальні, культурні, політичні, економічні) суттєво впливають на місце і роль бібліотек в суспільстві, ставлять перед книгозбірнями нові завдання, вимагають інноваційної діяльності, пошуку сучасних форм і методів обслуговування різних груп користувачів, нових шляхів і засобів функціонування, організації нових взаємовідносин з суспільством та громадою.

Саме цій темі був присвячений **обласний семінар-практикум** для працівників районних, міських ЦБС та бібліотек ОТГ області "Бібліотечне обслуговування молоді: розширення інноваційних напрямків", який був проведений 17-18 травня на базі обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара. У роботі семінару взяли участь начальник Управління культури Полтавської державної адміністрації Г. І. Фасій, провідні спеціалісти обласної бібліотеки для юнацтва ім. О. Гончара.

Згідно програми семінару-практикуму учасники прослухали: доповідь "Моніторинг діяльності бібліотек з бібліотечно-бібліографічного обслуговування юнацтва", виступи: "Використання можливостей інтернету в практиці обслуговування користувачів", "Молодіжні об'єднання в контексті роботи бібліотеки як соціокультурного центру", отримали консультації: "Сучасні аспекти роботи бібліотек з молоддю", "Актуальні питання формування бібліотечного ресурсу для користувачів юнацького віку", взяли участь у тренінгу-практикумі "Медіа- та інформаційна грамотність: новий функціонал бібліотеки" та круглому столі "Бібліотекар – молодий користувач: особливості спілкування".

У звітному році обласною бібліотекою для юнацтва ім. О. Гончара було проведено щорічний обласний конкурс професійної майстерності серед бібліотекарів централізованих бібліотечних систем області "**Бібліотекар року Полтавщини**". Свою професійну майстерність продемонстрували 13 працівників з

13 центральних районних та міських книгозбірень області. Переможцями конкурсу стали:

I місце

Баланчук Марина Володимирівна, завідувача відділом обслуговування бібліотеки-філіалу № 4 Кременчуцької міської ЦБС для дорослих.

II місце

Лисенко Ніна Олексіївна, провідний бібліотекар Заводської міської бібліотеки-філіалу Лохвицької ЦБС.

III місце

Горда Олена Михайлівна, бібліограф ЦМБ КЗ ЦБС Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області.

З метою активізації роботи бібліотеки з громадсько-патріотичного виховання і виявлення обдарованої та талановитої молоді, а також в рамках Всеукраїнського патріотичного культурно-освітнього проекту "Всесвітня спадщина в руках молоді" був проведений **обласний конкурс молодіжної творчості "Наша спадщина"**. На другий етап конкурсу було представлено 118 робіт молодих користувачів з 77 книгозбірень області.

На підставі рішення журі конкурсу переможцями в номінаціях стали:

Малюнок (картина) "Моя мальовнича Україна" – Антоненко Анастасія (Лубенська міська бібліотека для дорослих ім. В. Леонтовича);

Вироби народного промислу "Рукотворні скарби" – Леш Катерина (Дамасківська сільська бібліотека-філіал Зіньківської ЦБС);

Вишивка "Полотно життя" – Тютюнник Наталія (Диканська ЦРБ);

Писанка "Кольорова Україна" – Чіп Марина (Градизька бібліотека для дорослих Глобинської ЦБС);

Твір "Наша мова калинова" – Шабельник Анжеліка (Перегонівська сільська бібліотека-філіал Кобеляцької ЦБС).

В бібліотеках області функціонують пункти вільного доступу до Інтернету в рамках проекту "Бібліоміст". Їх діяльність є невід'ємною частиною бібліотечного сервісу, адже користувачі мають необмежені можливості одержання необхідної інформації, друкування, сканування, ксерокопіювання, збереження її на електронних носіях. Можливість використовувати сучасні технології через вільний доступ до мережі Інтернет значно розширює коло послуг бібліотек області. Вільний доступ до Інтернет-мережі підвищив статус бібліотек, їх авторитет у сільській громаді, значно розширив коло послуг, що надаються користувачам: пошук роботи в Україні і за кордоном, інформація про лікувальні заклади, доступ до правової бази, перегляд в режимі онлайн періодики та книг. Обладнання бібліотек комп'ютерною та офісною технікою дозволяє більш активно пропагувати фонди,

якісніше обслуговувати користувачів, оперативно знаходити найновішу інформацію. На сьогодні найбільш комп'ютеризовані бібліотеки Гадяцької ЦБС (34 бібліотеки).

В читальній залі Миргородської ЦРБ спільно з громадським об'єднанням "Самопоміч" проводяться навчання користувачів бібліотеки за курсом «Основи комп'ютерної грамотності і роботи в Інтернеті».

Головним напрямком роботи бібліотек області було і є **національно-патріотичне виховання**, популяризація краєзнавчої літератури. У кожній сільській бібліотеці створено краєзнавчі та народознавчі куточки, які викликають інтерес у відвідувачів, сприяють залученню нових користувачів.

Вагомим доповненням до краєзнавчого фонду кожної бібліотеки-філії є тематичні папки-накопичувачі з історії краю, прес-дос'є про видатних земляків краю. Особливо цікавлять користувачів документи, зібрані в папках «Полтавщина в період козаччини», «Історичні постаті», «Звичаї рідного краю» та ін.

Миргородська ЦРБ продовжує проводити виїзні масові заходи, які проходять у формі краєзнавчих свят. Одне з них – "Василь Ломиківський – миргородський гуманіст", присвячене 240-річчю видатного земляка, було проведено в с. Трудолюб спільно з місцевою ЗОШ та Шахворостівською СБФ.

Популярним в бібліотечних закладах області стало проведення квестів. Так, учасниками квесту "Моє місто – найкраще", що проходив у Карлівській ЦРБ ім. А. Михайленка, стали учні 9-А класу ЗОШ №1. Учні виявили високі знання з історії рідного міста. В програму квесту увійшли такі зупинки: "Історична", "Книжкова", "Народознавча", "Пізнавальна", на яких старшокласники відповідали на питання, складала карту району, визначали назви предметів вжитку.

Бібліотекарі Лубенської ЦРБ долучилися до ініціативи місцевої громади "Мандрівочка за хвилиночку" – цикл відеосюжетів про історичні будівлі м. Лубен. Ці відео регулярно презентуються в мережах Instagram, Facebook і мають велику кількість переглядів.

У бібліотечних закладах області проходили благодійні акції на підтримку воїнів АТО. Особливо змістовна робота в цьому напрямку була проведена бібліотечними закладами Миргородської ЦБС, а саме:

- акція "Підтримай воїнів АТО", в ході якої було зібрано чимало теплих речей, медикаментів та продуктів харчування, які були згодом передані волонтерами воїнам-захисникам Авдіївки. Ця акція проходила в два етапи: перший було проведено у березні, другий – жовтні;

- благодійна акція "Ярмаківські вареники – бійцям Сходу". Членами любительського об'єднання "Єрківчанка", що створене при сільській бібліотеці, в якості волонтерської допомоги були виготовлені традиційні українські вареники і передані в зону АТО.

У бібліотеках ЦБС області функціонувало 153 юнацьких клуби та об'єднання за інтересами різного спрямування, мета діяльності яких – виховувати в молоді любов до книги та читання, інтерес до різних сфер життя суспільства, розвивати

творчі здібності та змістовно організувати дозвілля. Найбільше їх створено в бібліотеках Гадяцької (18), Великобагачанської (12), Миргородської (10) ЦБС.

На базі Полтавської МЦБС діє **"Краєзнавчо-історичний клуб"**, який об'єднує користувачів, що цікавляться історією малої батьківщини – рідного міста. Очолює його волонтер, член координаційної ради Ліги громадських організацій "Громада Полтавщини". Найбільше запам'ятались користувачам засідання клубу на теми:

- "Українська революція 1917-1921 років у постатях її полководців – наших земляків";
- "УПА: лики мужності та героїзму";
- "Волонтерство на Полтавщині".

Заслугує на увагу робота молодіжного клубу за інтересами "Природолюб – краєзнавець", що був створений в 2006 р. на базі Миргородської ЦРБ. Різноманітні форми популяризації книги допомагають юнацтву вивчати природу рідного краю, сприяють вихованню бережливого відношення до неї. Серед засідань клубу, які відбулися в 2017 році, екологічний вернісаж "Шепіт вітру, підслуханий пензлем", інформ-досьє "Вода! ... Ти і є життя", гра-діалог "Будь особливим – не сміти!", калейдоскоп «Світ професій "людина-природа"», краєзнавча мандрівка "Туристичні принади рідного краю" та інші.

Бібліотеки області займалися також **проектною діяльністю**. Адже проектування є потужною креативною силою інноваційного розвитку, дозволяє генерувати свіжі ідеї і втілювати їх у життя. Горішньоплавнівська ЦМБ як переможець проекту УБА "Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках" за підтримки Європейського Союзу (програма "Еразмус +") продовжувала роботу Пункту європейської інформації. Були проведені заходи: піший бібліотечний євроквест "Від слова до слова", європейський урок "Шлях до європейської родини", пізнавальна гра-подорож "Країнами Європи: Англія", інтелект-гра "Крок до Європи", огляд літератури "Відкриваємо Європу".

З жовтня 2015 року Гадяцька ЦРБ стала ключовим партнером проекту «Посилення розвитку самодопомоги серед внутрішньо переміщених осіб та залучення їх до суспільного життя приймаючої громади», який здійснюється Полтавською обласною молодіжною організацією "Твій Світ" за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках проекту міжнародної технічної допомоги "Українська регіональна платформа громадських ініціатив".

В рамках проекту здійснювалася юридична та психологічна підтримка, були організовані цікаві інтерактивні заходи. Зокрема, інформаційна зустріч в рамках адвокаційної кампанії «Жити разом в одній громаді» та Мистецька майстерня в молодіжному клубі для тінейджерів (для підлітків переселенців та підлітків приймаючої громади). Участь у проекті сприяла залученню переміщених осіб із зони конфлікту на Сході України до бібліотеки. Вони є активними користувачами бібліотечних послуг.

Бібліотеки стають інформаційною базою життя спільноти. Так, малий проект "Коворкінг-центр" (центр молодіжних ініціатив) Полтавської бібліотеки-філії № 1 з надання користувачам швидкого доступу до знань та інформації отримав підтримку Полтавської міської громади для реалізації у 2018 році.

За результатами конкурсу програми ПОЛІС з грудня 2017 року Полтавська центральна міська бібліотека та бібліотека-філія № 9 розпочала працювати за проектом "Поліція і Спільнота". Ці бібліотеки були відібрані Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) в партнерстві з Міністерством внутрішніх справ України, Міжнародною організацією з розвитку права (IDLO) за фінансової підтримки Відділу з правоохоронних питань (INL) Посольства США.

Бібліотеки – відкриті для співробітництва установи, що постійно знаходяться в пошуку креативних ідей для втілення на користь громаді. Після стажування за програмою "Запозичення практичного досвіду роботи з молоддю в Центрі співпраці молоді та бібліотеці міста Гдині" виникла ідея бібліотечного волонтерського руху в місті Кременчуці. Цікавим став досвід роботи волонтерів Польщі в центральній бібліотеці, де вони навчали користувачів польської мови, брали активну участь у бібліотечних заходах та майстер-класах. У читальній залі експонувалась виставка фоторобіт волонтерки з Польщі (ЕВС-волонтер) Катажини Коприної. Впродовж першого півріччя 2017 року у бібліотеках міста працював волонтер з Польщі Варфоломій Ванот, в рамках "Вуличного університету" він навчав кременчужан польської мови.

У минулому році бібліотеки Кременчука виступили партнерами громадських організацій – Євроклубу, АРТ-групи "Творчий Кременчук" у створенні і захисті громадських проектів в рамках впровадження в місті практики партіципаторного бюджету і стали прикладом розвитку соціального партнерства як наряду Стратегії розвитку бібліотек "Розвиток читання через систему соціального партнерства".

На абонементі Кременчуцької ЦМБ був реалізований проект в рамках конкурсу соціальних проектів за сприяння Управління у справах сім'ї, дітей та молоді та ГО "Культурний діалог" за фінансової підтримки Британської ради в Україні. Цей проект стартував 11 червня і першим гостем проекту став український письменник-фантаст Радій Радутний (Київ). Впродовж дії проекту його учасниками були верлібристи Остап Микитюк, письменниці Світлана Горбань, Наталя Лапіна, Дарина Гнатко, поетеса Леся Мудрак. Зустрічали бібліотекарі і молодих поетів-слемерів із кількох обласних центрів України. Підсумком проекту стала збірка творів молоді "Будь у вирі літературних подій!"

Бібліотечна акція **"Світ без війни"** була приурочена працівниками Великобагачанської ЦРБ Дню скорботи й вшанування пам'яті жертв війни. Її метою було сказати всім, що саме найцінніше для всього людства є мир. Учасники акції перенеслися на деякий час у 1941 рік, 20-ті числа червня. З допомогою ретро-куточків, виставок-інсталяцій, що містили предмети тих часів, ретро-кінозалу, де демонструвались фільми 1939-1941 років, тематичної музики, живого звучання ретро-пісень у виконанні місцевого баяніста бібліотекарям вдалось відтворити події тих років.

Доторкнутись серцем і душею до поезії краян, присвяченій героям Другої світової війни, дав можливість поетичний вернісаж "Я вклоняюсь доземно, солдате...", проведений працівниками Зіньківської ЦРБ. У виконанні учнів Зіньківської дитячої музичної школи звучали пісні періоду війни, на виставці-інсталяції бажаючі мали можливість побачити фронтові листи земляків, учнями були зачитані листи фронтовиків, які зберігаються у Меморіальному комплексі "Національний музей історії України у Другій світовій війні," учасники акції виявили знання про цей період історії нашої країни під час інтелектуальної вікторини "Перемога над фашизмом. Як вона нам далася?", а в ретро-кінозалі інтернет-пункту ЦРБ демонструвався фільм "Балада про солдата".

Щоб зберегти пам'ять про бій під Крутами працівники відділу обслуговування Миргородської ЦРБ спільно з районним будинком культури провели круглий стіл "Крути – символ героїзму української молоді" та історичну мандрівку "У Крутах, на варті державної волі, ви полягли як справжні герої".

Працівниками Хорольської ЦРБ спільно зі старшокласниками спеціалізованої ЗОШ №1 був проведений цікавий історичний екскурс "Під Крутами пішли в безсмертя". Бібліотекарі познайомили старшокласників з трагічною подією в історії України – боєм під Крутами, коли молоді люди віддали на вівтар незалежності та державності України свої життя. Під час заходу звучали поезії українських авторів на дану тему, була підготовлена мультимедійна презентація. А центральною бібліотекою Скороходівської ОТГ для старшокласників був проведений хронограф пам'яті "Були ми там, куди нас кликав час".

Працівниками Карлівської ЦРБ та районного історико-краєзнавчого музею було цікаво підготовлено і проведено для учнів ПТУ № 50 літературно-історичний репортаж "На Аскольдовій могилі український цвіт".

Можна сміливо сказати, що подвиг жертвовної боротьби під Крутами повторило і сучасне покоління - цвіт української нації, Герої Небесної Сотні, які пожертвували своїм життям за щастя інших, за кращу долю своєї держави. Використовуючи багатий арсенал форм бібліотечної роботи, бібліотеки доносять до своїх користувачів правду про цю героїчну і водночас трагічну сторінку, яка вже стала історією.

До Днів Героїв Небесної Сотні та революції Гідності і Свободи в бібліотеках області були проведені різноманітні заходи, а саме: години мужності "Тільки тим історія належить, хто сьогодні бореться й живе", "Небесній сотні шана і молитва", "Герої нашої доби", літературно-музичні вечори "Вони нашу історію творили", "Зірками душ встеляли небеса", дні інформації "Герої не вмирають", "Свобода і гідність не просто слова".

В Лубенській ЦРБ до цих Днів була проведена презентація нової збірки поетеси Тетяни Домашенко про події на Сході України "Ангели-охоронці" та збірку "Небесна сотня Майдану". Естафету патріотичного слова перейняв літературний проект "Вірші з передової", який презентували в районній бібліотеці поет та видавець Сергій Пантюх, боєць збройних сил України Олекса Бик, поетеса та волонтер Олена Задорожна.

В рамках заходів до днів **Голодомору в Україні** в бібліотеках експонувалися виставки-факти, виставки-нагадування, виставки-інсталяції "Гіркі сльози України", "Україна пам'ятає, світ визнає", "Запалимо свічку", "А доля нас палила, била, стріляла, голодом морила", "Скорботна свічка пам'яті народної". Цікавою була година історичної правди "Страждали ми від голоду і клятого безсилля", проведена Ялосовецькою сільською бібліотекою Хорольської ЦБС до цієї дати. Захід включав розповідь бібліотекаря про Голодомор на Хорольщині, були зачитані спогади очевидців тих страшних подій та список жертв голодомору, які проживали на території Ялосовецької сільської ради, звучали вірші у виконанні старшокласників місцевої школи.

Знайомству молоді з культурою, історією **країн Євросоюзу**, важливими кроками української держави на шляху до євроінтеграції сприяли інтернет-мандрівки "Європа - наш спільний дім", "Мандруємо країнами Європи", "Країни Європейського союзу", інформаційні круїзи "Цікаво про країни Європи", "З давніх давен ми український народ", які були проведені бібліотеками Зіньківської ЦБС.

Минулого року бібліотеки відзначали **рік Японії в Україні**. Так, з цієї нагоди для активних користувачів Хорольською ЦРБ був проведений захід "Країна вранішнього сонця". На заході присутні дізналися про життєвий устрій японців, їх улюблені свята, національну кухню та одяг, природу, різні цікаві факти з життя її жителів. Для гостей свята були проведені майстер-класи з написання ієрогліфів, створення ікебани та користування паличками для вживання їжі. Активно ця робота проводилась в бібліотеках Глобинської ЦБС. Були проведені вечір-мандрівка "Японія", квест "Загадкова Японія", організовані стенди, книжкові та фото виставки "Японія: культура, звичаї, традиції", "Вас вітає Японія", "Японія – країна-загадка", "10 найяскравіших місць Японії".

Вагомою суспільно-політичною подією 2017 року було відзначення **100-річного ювілею Української революції 1917-1921 років**. У бібліотечних закладах Чорнухинського району поряд з заходами на теми "Центральна рада – революційний парламент України", "Українська державність у 1917-1919 роках", "Визначні діячі Української революції 1917 - 1920 років", "Вірність історичній правді: значення Української революції 1917-1921 років", "Полтавщина у вирі Української революції", був проведений загальносистемний масовий захід – усний журнал "Українська революція 1917-1921 років на Чорнухинщині". В бібліотеках Скороходівської ОТГ до цієї дати були оформлені постійно діючі виставки: виставка-хроніка "Це нашої історії рядки: Українська революція 1917-1921 років", виставка-роздум "Українська революція: доба Центральної Ради", виставка-портрет "Визначні діячі Української революції 1917-1921 років"

На популяризацію звичаїв українського козацтва, вшанування воїнської звитяги були спрямовані заходи, приурочені до 14 жовтня – дня, що єднає у собі **День українського козацтва, День захисника України та Покрови Пресвятої Богоматері**.

З метою поповнення знань молодих користувачів про історію України, про відомих людей нашої держави Решетилівською ЦРБ була підготовлена виставка книжкових ілюстрацій "Вічний гомін козацького степу", для учнів десятих класів

гімназії районного центру проведена слайдова презентація "Володарі гетьманської булави", яка ознайомила молодь з відомими ватажками козацького періоду нашої держави.

Залучення підростаючого покоління до правової культури є необхідним в сучасних умовах, адже правова компетенція зміцнює життєву позицію, підвищує громадську активність, розвиток самосвідомості, стимулює дотримання законності і зміцнення правопорядку.

Пріоритетну роль у правовому вихованні відіграють активні форми масової роботи, які стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення підростаючого покоління.

Так, в бібліотеках Чутівської ЦБС вже стало традицією кожного року проводити у листопаді Місячник правових знань, а у грудні – Всеукраїнський тиждень правових знань. Відкриття останнього відбулося у формі круглого столу на тему "Актуальні проблеми правової тематики в сьогодні" за участю представників юридичних служб, правоохоронних органів району.

Складовим заходом місячника правових знань, що проводився Великобагачанською ЦБС, стала подорож лабіринтами права "Я і мої права". Старшокласники продемонстрували знання права, розширили своє вміння розв'язувати правові випадки, а також розіграли ситуаційні сценки на правову тематику. В бібліотеках області функціонують клуби правової тематики. Одним з них є любительське об'єднання "Я і закон", що успішно діє на базі Семенівської ЦРБ. В 2017 році на його засіданнях розглядались такі питання:

- Насильство в сім'ї: де шукати допомоги?
- Вивчаю право, розумію обов'язок, бережу честь.
- Шкідливі звички: міраж і дійсність.
- Мандрівка океаном прав.

Однією з умов зменшення злочинності є організація цікавого дозвілля молоді. Бібліотеки області використовують для цього ефективні форми бібліотечної роботи: актуальні діалоги, години спілкування, брейн-ринги, онлайн-мандрівки, дискусії, конкурси творчих робіт на правову тематику тощо.

Так, юні користувачі Веприцької СБФ (Гадяцька ЦБС) відвідали шок-урок «Молодь – за ґратами», який продемонстрував наслідки, до яких призводить неповага до Закону. Учасники із задоволенням відповідали на питання гри-вікторини «Знавці правознавства».

З метою популяризації правових знань в бібліотеках цієї ж ЦБС також було проведено: діалог з читачем «Подорож країною Закону і Права», правовий буквар «Не порушуй мої права», брейн-ринг «Не заблукай на стежках закону», урок-міркування «Чи бувають права без обов'язків?», актуальний діалог «Ти людина – значить маєш право», урок-роздум «Що для мене Закон», вікторину «Знавці права», урок державності «Правовий оберіг», урок правознавства «Основа держави – закон і право», турнір юних правознавців «Знай свої права і обов'язки», година спілкування – «Твої права та обов'язки», організовано виставку-нагадування «Я-дитина! Я маю право», (Хитцівська СБФ).

В бібліотеці-філіалі № 2 Полтавської міської ЦБС в рамках проекту "Молодь – рушійна сила реформ" було проведено семінар-дискусію "Антикорупційна реформа". Діалог з користувачами бібліотеки – учнями 10-Б класу ЗОШ №2 вела представник мережі політично активної молоді "Творці майбутнього".

Одним з основних напрямків роботи бібліотек серед молоді є активна **популяризація здорового способу життя, профілактика шкідливих звичок та наркотичної залежності**. Так, в бібліотеках Скороходівської ОТГ був проведений круглий стіл "СНІД – клеймо долі?", а Великобагачанською ЦРБ до Всесвітнього дня тютюну проведено урок-застереження "Суд над сигаретою", до Міжнародного дня боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їхнім незаконним обігом інтернет-годину "Викрадачі розуму: алкоголь, наркоманія, куріння", правовий діалог "Виховуємо в собі людину".

Не менш важливим в роботі бібліотек з молоддю було і залишається **екологічне виховання**.

У творчій співпраці з відділом природи Полтавського краєзнавчого музею ім. В. Кричевського в бібліотеці-філіалі №9 Полтавської МЦБС в 2017 році був реалізований міні-проект "Дивосвіт", який включав :

- літературно-природничу мозаїку "Живий світ природи у творчості Кобзаря";
- пізнавально-творчу мандрівку "Залиш первоцвіти весні";
- віртуальну мандрівку куточками Полтавського міського парку;
- свято жайворонка;
- бібліоакцент "Червона книга України".

Лубенська ЦРБ ім. В. Малика разом з громадською організацією "Міжнародна асоціація недоторканості приватного життя та безпеки людини" протягом року впроваджували в життя екологічний проект Social ecological camp. Цей проект покликаний навчити підростаюче покоління турбуватися про навколишній світ. В рамках проекту старшокласники ЗОШ №3, учасники військово-патріотичного гуртка "Волонтер", зустрічалися з громадськими активістами, які займаються проблемами екології, головою міської спілки птахівників, членами національної скаутської організації "Пласт".

Майже у всіх бібліотеках області створені народознавчі кімнати чи куточки, де представлені вишиванки, старовинний посуд, знаряддя праці, вироби народних умільців. Невід'ємною складовою краєзнавчої роботи є відродження народних традицій. Популярним стало проведення в бібліотечних закладах області майстер-класів по виготовленню ляльок-мотанок, писанок. Бібліотекарі Миргородської ЦБС були ініціаторами і організаторами проведення масових заходів до свята Трійці, Івана Купала, Великодня та Різдва Христового.

Бібліотеками постійно проводяться масові заходи, що популяризують **українську мову**, розкривають її багатство і літературну довершеність. Так, Решетилівською ЦРБ з учнями професійного аграрного ліцею до міжнародного дня рідної мови був проведений брейн-ринг "Мова мого роду і народу", на якому кожний учасник гри мав змогу показати свої знання рідної мови, дізнатись щось нове для себе. Бібліотеками Хорольської ЦБС до цієї дати проведено годину рідної мови «Рідна мова моя пелюсткова, ти у серці народу живеш», "Батьківщина, мати,

мова – три цілющих віщих слова", "Співуча мова нашого народу", мовознавчий турнір "Квітни мово, зірницями слова", літературну гру "Чари рідної мови", конкурс знавців рідної мови, день інформації "Дзвенить струмочками рідна мова", а до Дня слов'янської писемності і культури в Пирятинській ЦРБ відбувся вечір рідної мови «В океані рідного народу відкривай духовні острови».

Не менш важливою є **профорієнтаційна робота бібліотек з молоддю**. З метою профорієнтації молоді в Чорнухинській районній бібліотеці була організована книжкова виставка-порада "Пошук. Покликання. Професія", міні-диспут "Чи варто слухати батьків при виборі професії?", інформіна "Ринок праці та зайнятість". В СБФ району проведено анкетування випусників місцевих шкіл "Що ти знаєш про свою майбутню професію?" Але цей напрямок діяльності слід активізувати. І в першу чергу звертати увагу молоді на професії, які необхідні для області, регіону, країни. Організовувати зустрічі з представниками потрібних професій.

Як завжди активізовується робота книгозбірень до **Всеукраїнського дня бібліотек**. Так, працівники Миргородської міської публічної бібліотеки для дорослих ім. Д. Гурамішвілі до цієї дати провели бібліотечний ярмарок "Книжковий бульвар".

Обслуговування користувачів не обмежується територією бібліотеки. Бібліотечні працівники проводять акції на вулицях, парках, зонах відпочинку, де спілкуються з населенням, рекомендують бібліотечні послуги.

Вражають своєю творчо безмежною фантазією в проведенні масових заходів працівники Гадяцької ЦРБ ім. Лесі Українки, головним орієнтиром в роботі для них став креатив. Із задоволенням відвідали користувачі та гості міста розважальне інтерактивне свято "Ніч у бібліотеці", бібліотечний перфоманс «На гостини до Драгоманових» у Зеленому гаю, містечко майстрів до Дня Європи та Дня вишиванки, святкове дійство на літньому бібліотечному майданчику «Правічний добрий Купала», святковий квест «Спасівська загадка» та багато інших цікавих заходів.

Креативні заходи серед молоді проводяться бібліотеками по **популяризації творчості сучасних українських майстрів пера**. Так, за ініціативою талановитої молоді м. Карлівка в ЦРБ пройшов вечір сучасної поезії, де присутні із захопленням читали вірші Сергія Жадана, Юрія Іздрика, Ліни Костенко, виконували пісні Кузьми Скрябіна та гурту "Друга ріка". Дійство відбувалося в приміщенні оздобленому в стилі "Лофт", а стіни прикрашали фоторепродукції відомих художників.

Інноваційні форми роботи дозволяють не лише по-новому представити бібліотеку, а й продемонструвати її сучасні можливості серед місцевої громади. А це підвищує імідж бібліотек, створює комфортне середовище, яке сприяє порозумінню між молодими користувачами і бібліотекарями.

В бібліотечних закладах області проходили вечори-портрети, вечори-поезії, літературні ревію, які присвячувалися ювілейним датам письменників: до 80-річчя Є. Гуцала, 120-річчя Є. Маланюка, 190-річчя Л. Глібова, 110-річчя І. Вільде, 110-річчя О. Ольжича, 295-річчя Г.Сковороди та інших.

95-й річниці від дня народження видатного корифея українського гумору Павла Глазового був присвячений відкритий районний фестиваль гумору "Сміху іскорки ясні", організований Хорольською ЦРБ.

Напередодні Дня народження Лесі Українки розпочало свою роботу літературне кафе, створене в рамках реалізації літературно-краєзнавчого маршруту «Лесиними стежками» Гадяцькою ЦРБ. Відвідувачі переглянули другу частину фільму «Стежками Лесі Українки». Валентина Шемчук, голова Полтавського обласного відділення Міжнародної організації «Жіноча громада», подарувала бібліотеці портрет – витинанку Лесі Українки, роботу молодого митця, члена Національних спілок художників та майстрів народного мистецтва України Дмитра Короля.

Гостями літературного кафе стали і учасники мистецького проекту «Вірші з передової», який об'єднав цікавих, творчих людей, справжніх патріотів України: полтавську журналістку, поета, члена обласної організації Національної спілки письменників України, активну учасницю проекту "Школи Лохвицького земства", спрямованого на збереження комплексу унікальних будівель за проектом архітектора Опанаса Сластіона, волонтерку Олену Задорожну, українського письменника, журналіста, громадського діяча і видавця, члена Національних спілок журналістів та письменників України Сергія Пантюка, який брав участь у студентському протесті «Революція на граніті», Євромайдані, Революції Гідності і АТО (у складі Добровольчого батальйону ОУН) та Олексія Бика — журналіста, поета, барда, лауреата багатьох літературних конкурсів, фестивалів авторської пісні, члена літературного об'єднання "Радосинь" при Спільноті письменників України, учасника АТО, речника ДУК «Правий сектор».

Окрема категорія користувачів – **творча молодь**. Важливе завдання ЦБС полягає у наданні їй допомоги у розвитку здібностей і нахилів. У серпні минулого року на бібліомайданчику Горішньоплавнівської міської бібліотеки відбулося підведення підсумків та нагородження фіналістів літературного конкурсу "Місто поезії". Протягом майже трьох місяців усі бажаючі надсилали свої літературні твори у жанрі поезії, написані 4-ма мовами.

Змістовна робота проводилась бібліотеками по популяризації бібліотечно-бібліографічних знань серед юнацтва.

Так, в бібліотеках-філіалах Кременчуцької ЦМБ для дорослих робота в цьому напрямку проходила шляхом проведення бібліографічної гри "Знайди літературного героя", турніру книголюбів "Бібліографічні мандри", бібліокешінгу "Під бібліотечним дахом", екскурсій та бібліотечних уроків.

В 2017 р. ЦРБ та ЦМБ продовжували функціонувати як методичні центри. Особливо змістовна робота проводилась ними по підвищенню кваліфікації працівників книгозбірень.

На базі більшості ЦРБ області діяли **«Школи професійної майстерності»** та **"Школи компетентного та успішного фахівця"**, під час роботи яких за допомогою тренінгів та семінарів бібліотечними працівниками обговорювалися актуальні проблеми роботи бібліотек, надавалася організаційно-методична допомога

у питаннях створення оптимальних умов для залучення до читання користувачів юнацького віку.

Так, на семінарах і практикумах, які проводились Хорольською ЦРБ, використовувались нові форми роботи по підвищенню професійного рівня бібліотекарів: калейдоскоп бібліорекомендацій, бібліотечні замальовки, аукціон креативних ідей, майстер-класи, бібліографічна мозаїка.

З метою надання практичних порад зі створення та використання бібліотечної сторінки в Facebook для реклами бібліотек Полтавської ЦМБ, кращого розуміння користувачів, обізнаності про роботу інших бібліотек був влаштований за участю медіоконсультанта тренінг "Ефективна робота в Facebook". Як результат – бібліотечні сторінки в Facebook мають ЦМБ, міські бібліотеки-філіали № 2,4,6,7,9.

Лохвицькою ЦРБ було проведено два заняття школи професійної майстерності:

- «Національна культура: діапазон ідей і практик у діяльності бібліотек». «Бібліотека – центр духовного і культурного спілкування користувачів»;

- "Перспективні шляхи в організації бібліотечної діяльності в напрямку екопросвітницької роботи".

Кременчуцькою ЦМБ для бібліотечних працівників ЦБС були проведені заняття компетентного і успішного фахівця на теми:

- "Інформаційно-бібліографічне забезпечення діяльності бібліотек-філій", на який були підготовлені консультації "Новітні аудіопідходи до інформаційно-бібліографічного обслуговування", "Сучасні вимоги до збереження бібліотечного фонду", "Проблемні питання обліку та оптимізації бібліотечних фондів";

- "Створення аудіоподкастів на сайті бібліотеки";

- "Переведення фондів з ББК на УДК".

ЦРБ та ЦМБ видаються методичні рекомендації . Миргородською ЦРБ кожного року готуються бібліографічні нариси, присвячені відомим діячам краю. Один з таких нарисів був присвячений земляку, Дмитру Коряку, активному учаснику Революції Гідності та герою АТО, який загинув за цілісність та незалежність України на Сході держави.

Бібліотечні заклади області мають тісні зв'язки з засобами масової інформації. Повідомлення про проведені в бібліотеках заходи постійно висвітлюються на шпальтах місцевих періодичних видань, транслуються регіональним телебаченням та радіомовленням.

Але незважаючи на змістовну роботу бібліотек по бібліотечно-бібліографічному обслуговуванню молоді число користувачів юнацького віку з року в рік зменшується (див. таблицю №1). В першу чергу на зменшення цього показника вплинуло проведення в країні адміністративно-територіальної реформи, коли цілий ряд бібліотек-філіалів ЦБС відійшли до об'єднаних територіальних громад і ще не встигли організувати належним чином роботу в нових умовах.

Другий фактор, який вплинув на зменшення кількості користувачів юнацького віку – демографічна ситуація в Україні, коли зменшується кількість населення взагалі, в т.ч. і молоді.

Третім фактором є проблеми, які не вирішуються десятиліттями. Це і некомфортні умови в бібліотечних приміщеннях, коли вони не опалюються (з 786 бібліотек опалюються 467). Приміщення не ремонтвані вже декілька десятків років, застарілі меблі, недостатньо поповнюються новою літературою фонди. Доступ до Інтернету мають лише 76 СБФ. 105 сільських бібліотек залишилися без підписки періодичних видань на 2018 рік.

Працівники сільських книгозбірень продовжують, в основному, працювати в режимі неповного робочого дня.

Виникає багато невирішених питань після проведення адміністративно-територіальної реформи в роботі бібліотек як ЦБС, так і ОТГ. В першу чергу це стосується методичного забезпечення їх діяльності. ЦРБ, які ще залишилися, вже фактично не мають впливу на роботу бібліотечних закладів, які відійшли до ОТГ. А в бібліотеках ОТГ, які визначені місцевими органами як центральні, відсутні працівники з спеціальною освітою, які могли б надавати таку допомогу. Проблеми в цих бібліотеках виникають в роботі з книжковими фондами (обробка, каталогізування, перехід на УДК), зборі статистичних даних. На всі ці процеси органами місцевого самоврядування повинні укладатися договори, в яких би визначався розмір коштів, що будуть спрямовуватись кожною сільською, селищною радою на виконання публічною бібліотекою ОТГ цих функцій, в т. ч. на придбання бібліотечної техніки, комп'ютерів.

Вся діяльність бібліотечних закладів повинна бути спрямована на підвищення їх іміджу. А це залежить від професіоналізму, компетентності, організаторських здібностей всіх бібліотечних працівників. Залишається надіятись лише на те, що з проведенням адміністративно-територіальної реформи місцеві органи влади будуть більше уваги звертати на бібліотечні заклади.

Таблиця 1.

Кількість користувачів юнацького віку в бібліотеках області (в тис.)

№	Назва районів	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. (за ЄРК)
1	В-Багачанський	2,4	2,1	1,9	1,9	1,8	1,4
2	Гадяцький	4,1	4,5	4,5	4,2	5,2	4,9
3	Глобинський	2,7	2,7	2,9	2,9	2,2	2,1
4	Гребінківський	2,1	2,1	1,6	1,6	1,6	1,5
5	Диканський	1,8	1,7	1,7	1,7	1,5	1,3
6	Зіньківський	3,6	3,4	3,3	3,4	2,9	2,7
7	Карлівський	2,1	2,1	1,9	1,9	1,6	1,4
8	Кобеляцький	1,4	3,3	3,3	3,0	2,9	0,5
9	Козельщинський	1,2	1,2	1,2	1,2	1,0	1,0
10	Котелевський	1,2	1,0	1,1	1,2	1,1	0,9

11	Кременчуцький	1,4	1,4	1,1	0,5	0,5	0,5
12	Лохвицький	5,1	5,3	5,3	4,8	4,8	4,7
13	Лубенський	3,8	2,7	2,8	2,5	2,5	2,4
14	Машівський	1,5	1,8	1,8	1,7	1,8	1,5
15	Миргородський	3,6	2,6	2,6	2,4	2,4	2,0
16	Новосанжарський	2,7	2,8	2,2	1,8	1,8	1,6
17	Оржицький	1,4	1,4	1,6	1,5	1,4	1,3
18	Пирятинський	2,7	2,4	2,3	2,1	2,1	1,6
19	Полтавський	3,2	2,9	4,4	2,6	2,2	2,1
20	Решетилівський	2,6	2,6	2,3	2,6	2,3	1,8
21	Семенівський	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8
22	Хорольський	1,9	1,9	1,9	2,0	1,9	1,8
23	Чорнухинський	1,1	1,0	1,0	0,8	0,8	0,8
24	Чутівський	1,9	1,6	1,6	1,4	1,2	1,1
25	Шишацький	1,1	1,2	0,9	1,8	0,6	0,6
26	м. Полтава	14,7	11,5	13,1	9,0	7,8	5,8
27	м. Кременчук	20,2	21,0	19,7	19,6	18,9	14,3
28	м.Горішні Плавні	1,8	1,9	1,6	1,7	0,6	0,5
29	м. Лубни	2,3	1,0	1,0	0,6	0,5	0,5
30	м. Миргород	1,8	0,4	0,5	0,4	0,6	0,5
	Всього по ЦБС області	99,6	93,7	93,2	84,8	78,4	64,9
1	Білоцерківська ОТГ				0,4	0,3	0,2
2	В. Сорочинська ОТГ				-	0,6	0,6
3	Глобинська міська ОТГ				0,7	0,7	0,7
4	Новознам'янська ОТГ				-	0,9	0,9
5	Омельницька ОТГ				0,3	0,3	0,3
6	Піщанська ОТГ				0,2	0,2	0,2
7	Пирятинська ОТГ				1,1	1,1	1,1
8	Решетилівська ОТГ				-	0,1	0,1
9	Скороходівська ОТГ				-	0,1	0,1
10	Шишацька ОТГ				-	0,7	0,6
	Всього по б-ках ОТГ				2,7	5,0	4,8
	Всього разом:				87,5	83,4	69,7

Таблиця 2.

**Мережа юнацьких структурних підрозділів
у Полтавській області у 2017 році.**

№	Назва районів	Юнацькі структурні підрозділи			
		Відділи	Абонемент	Кафедри	Групи
п/п					
1	2	3	4	5	6
1	В-Багачанський			1	19
2	Гадяцький			1	37
3	Глобинський			2	25
4	Гребінківський			1	23
5	Диканьський				16
6	Зіньківський		1		38
7	Карлівський		1		16
8	Кобеляцький			1	40
9	Козельщинський				22
10	Котелевський				17
11	Кременчуцький				12
12	Лохвицький			1	31
13	Лубенський			1	39
14	Машівський				21
15	Миргородський				25
16	Новосанжарський				30
17	Оржицький				25
18	Пирятинський				24
19	Полтавський				42
20	Решетилівський			1	20
21	Семенівський				36
22	Хорольський		1		33
23	Чорнухинський				19
24	Чутівський				14
25	Шишацький				4
26	м. Полтава			6	11
27	м. Кременчук	1	4		7
28	м.Горішні Плавні		1		3
29	м. Лубни				2
30	м. Миргород				3
	Всього:	1	8	15	658

1.	Білоцерківська ОТГ				6
2.	В. Сорочинська ОТГ				2
3.	Глобинська міська ОТГ				8
4.	Новознам'янська ОТГ				2
5.	Омельницька ОТГ				10
6.	Піщанська ОТГ				3
7.	Пирятинська ОТГ				2
8.	Скороходівська ОТГ				3
9.	Решетилівська ОТГ				4
10.	Шишацька ОТГ				11
	Всього по б-ках ОТГ:	-	-	-	51
	Всього разом:	1	8	15	705

Для заміток

Практичне видання

**Огляд діяльності публічних бібліотек області
з бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва
в 2017 році**

Автор-укладач: *Потуремець Варвара Василівна*

Редактор	С. В. Сичова
Комп'ютерна верстка	О. М. Якубовський
Відповідальна за випуск	М. Г. Максименко

Підписано до друку 23.03.2018.20 стор. Тираж 3 прим.

Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара

36039, м.Полтава, вул. Гончара, 25а

<http://libgonchar.org> E-mail: pobugonchara@ukr.net